

Cilvēku biomonitoringa padomes sēdes Protokols Nr. 3

Rīgā

2017. gada 10. oktobrī

Sanāksme notiek: Veselības ministrijā, Brīvības ielā 72, 309. telpā

Sanāksmes sākums: plkst. 15:00

Sanāksmes beigas: plkst. 16:20

Sanāksmi vada: prof. Dz.Mozgis – Padomes priekšsēdētājs, Slimību profilakses un kontroles centra direktora vietnieks sabiedrības veselības un profilakses jautājumos

Sanāksmē piedalās:

Padomes dalībnieki:

Dzintars Mozgis, Inese Mārtiņšone, Normunds Kadiķis, Anita Segliņa, Inese Paune, Jolanta Geduša, Māris Valdovskis, Daina Ozola, Jana Simanovska

Uzaicināti:

Vitalijs Rodins – RSU Darba drošības un vides veselības institūts

Vīta Rovīte – Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centra Genomu datubāzes vadītāja

Zane Ružāne – Zemkopības ministrija, Veterinārais un pārtikas departaments

Protokolē: Inese Mārtiņšone, RSU Darba drošības un vides veselības institūts, Higiēnas un arodslimību laboratorijas vadītāja

Darba kārtībā:

1. Otrās sēdes protokola apstiprināšana;
2. Eiropas Kopīgās programmas projekta (EJP) "European Human Biomonitoring Initiative" (HBM4EU) virzība;
3. Padomes locekļu priekšlikumi prioritāri uzraugāmajām vielām un pamatojums;
4. Slēgtā elektroniskā resursa izveide Padomes lietvedības un HBM4EU dokumentu apmaiņai Padomes dalībnieku starpā;
5. Citi jautājumi.

Sēdes gaita:

1. Visi klātesošie padomes locekļi ir iepazinušies ar iepriekšējās sēdes protokolu un viņiem nav iebildumu. Protokols ir apstiprināts pēc noklusējuma.
2. I. Mārtiņšone:
 - 2017. g. 4. – 7. septembrī Berlīnē notika HBM4EU projekta vadības padomes sanāksme, kurā tika apskatīti pirmā pusgada sasniegumi. Sanāksmē notika dalībvalstu balsošana par 23 darba kārtības jautājumiem, no kuriem viens jautājums (par projekta vēstnieka izvirzīšanu) tika atcelts. Par vadības padomes priekšsēdētāju tika ievēlēts Austrijas Vides ministrs Tomass Jakls (*Thomas Jakl*). Latvija I. Mārtiņšones pārstāvniecībā nobalsoja “pret” diviem jautājumiem:
 - Nr. 19 par dalībvalstu laboratoriju izvērtēšanas kritērijiem bioloģisko paraugu analīžu veikšanai projekta ietvaros. Piedāvātā vērtēšanas sistēma saturēja absolūtus rādītājus (piem., pētāmās grupas izmērs pētījumos, kur piedalījās laboratorija) un rādītājus, relatīvus pret maksimālo no visām saņemtām atbildēm (piem., paraugu glabāšanas kapacitāte vai analīžu izmaksas). Šāda veida kritēriji diskreditē mazāku dalībvalstu laboratorijas. Tomēr, piedāvātā vērtēšanas sistēma tika apstiprināta ar vairākumu balsu. Latvija ierosināja minēto kritēriju vietā izmantot kritērijus, relatīvus pret valsts iedzīvotāju skaitu vai populācijas blīvumu, ierosinājums pierakstīts sanāksmes protokolā;
 - Nr. 17 par ES populācijai reprezentatīvu biomonitoringa datu iegūšanas stratēģiju. Tika prezentēts priekšlikums projekta dalībvalstis sadalīt reģionos pēc ANO klasifikācijas, kas ir diezgan nevienmērīgs pēc valstu skaita katrā reģionā. Šī paraugu vākšanas stratēģija novestu pie augstākas konkurences reģionos ar lielāku dalībvalstu skaitu. Priekšlikums tika apstiprināts ar vairākumu balsu. Tomēr, vēlāk, konsorcijs sēdē tika precizēts, ka trīs valstis no katra reģiona ir minimālais skaits.
 - HBM4EU projektam ir pievienojušas Lihtenšteina un Ungārija nacionālo mezgla punktu koordinēšanas lomās;
 - ES reprezentatīvu paraugu ņemšanas stratēģijā populācija ir sadalīta fokusa vecuma grupās, katrai no kurām ir noteiktas analizējamas pirmā prioritātes saraksta ķīmiskās vielas. Katrā vecuma grupā paraugi tiks ņemti no trīs valstīm no katra reģiona, vienas valsts parauga izmērs ir 300 cilvēki (vienādi sadalīti pēc dzimuma). Katrā vecuma grupā dalībnieki tiek nejauši atlasīti (izņemot arodekspozīcijas grupas). Iespējams, ka mazākām valstīm atļaus savākt arī mazāku paraugu daudzumu. Paraugu ņemšanas finansējums ir 50% no projekta budžeta, 50% - no valsts (orientējoši €100 000). Valsts finansējuma daļas saņemšanas jautājums ir aktuāls un būs jāatrisina. Paraugu ņemšana plānota līdz 2018. g. beigām, paraugu analīze laboratorijās – 2019. g., rezultātu apraksts – 2020. g., gala slēdziens – 2021. g.;
 - Paraugu ņemšanai no pētījuma grupas Latvijā ir nepieciešama ētikas komisijas piekrišana, kas prasa konkrētu pētījuma aprakstu un paraugu analīžu saskaņošanu ārzemēs;
 - HBM4EU projekta dalībvalstis ir aicinātas piedalīties bioloģisko paraugu skrīningā uz “jaunām” ķīmiskajām vielām (*emerging substances*), izmantojot jaunas analītiskās metodes. Tomēr, vēl nav paziņots, kādā veidā tiks organizēta paraugu analīze – skaits,

matrica, izmaksas utt. Šī informācija ir nepieciešama Centrālās medicīnas ētikas komisijas apstiprinājuma saņemšanai.

V. Rovīte: Genoma centra biobanka ir gatava piedāvāt paraugus analīzei, bet ir jāprecizē pieļaujamais parauga vecums ņemot vērā pētāmo vielu degradācijas procesus.

- I. Mārtiņšone: lūgums Padomes dalībniekiem, kuriem ir zināmi Latvijas toksikologi un ekotoksikologi, nominēt šīs personas. HBM4EU projekta ietvaros dalībvalstis ir aicinātas nominēt ekspertus prioritāro ķīmisko vielu īpašību un veselības efektu apkopojumu izvērtēšanai un komentēšanai. Šobrīd notiek DINCH (iespējama ftalātu aizvietošana) un MOCA izvērtēšana.
3. Padomes locekļu atbildes uz HBM4EU projekta aptauju par otrā saraksta prioritārajām vielām tika apkopotas un iesniegtas projekta darba koordinātoriem. Iesniegtie priekšlikumi:
- glifosāts (J. Šimanovska, M. Valdovskis)
 - dioksīni (N. Kadiķis, D. Ozola)

Projekta otrā prioritātes saraksta izstrāde sāksies 2019. g. sākumā.

D. Ozola: ir savākts miljons parakstu par glifosāta aizliegumu un iesniegts Eiropas Komisijai, tomēr termiņš darbam ar glifosātu tiek pagarināts.

N. Kadiķis: tik tālu nav atrasts zinātnisks pamatojums glifosāta kaitīgumam veselībai. Savukārt, IARC pieeja ir konservatīva, un komisija uzskata glifosātu par potenciāli kancerogēnu līdz ir viennozīmīgi pierādīts pretējais.

4. RSU Higiēnas un arodslimību laboratorija ir izveidojusi slēgtu elektronisko resursu Padomes lietvedības un HBM4EU dokumentu apmaiņai Padomes dalībnieku starpā. Šis resurss ir izveidots izmantojot *Dropbox* piedāvātos bezmaksas pakalpojumus. Šī resursa ietvaros ir izveidotas divas mapes, kuras saturēs visus aktuālos dokumentus sakarā ar Padomes darbību un sakarā ar HBM4EU projekta norisi. Jebkurš Padomes dalībnieks vai cits lietotājs, kam ir zināma pieejas saite, var apskatīt un lejupielādēt tajās esošos dokumentus. Esošo dokumentu rediģēšanu, dzēšanu, un jaunu dokumentu augšupielādi var veikt tikai V. Rodins un I. Mārtiņšone, kam ir pieeja resursa pārvaldīšanai.
- Jebkurš** datora lietotājs, kuram ir zināmas šīs saites, varēs apskatīti resursā izvietotos dokumentus, tāpēc konfidencialitātes ievērošanas nolūkos šīs saites ir ieteicams izplatīt tikai starp Padomes darbībā iesaistītajām personām.

5. Citi jautājumi:

- V. Rovīte: pašreiz notiek darbs pie bioloģisko materiālu biobanku veidošanas likuma, kas šobrīd likumdošanā netiek regulēts. Šim darbam būs nepieciešama arī juristu iesaiste;
- Dz. Mozgis: priekšlikums nākamās sēdes datumam – 23.01.2018, plkst. 15:00.

Padomes priekšsēdētājs pasludina sēdi par slēgtu.

Sēde tiek slēgta plkst. 16:20

Padomes priekšsēdētājs

Dz. Mozgis

Protokolēja:

Inese Mārtiņšone

10.10.2017.